

היכל הוראה

פסקי דינים * תשובות * הוראות

מבי מדרשא "היכל הוראה" • מיסוד שר ההוראה מרן ה"קנה בשם" זי"ע בראשות בנו נאב"ד היכל הוראה הגאון הגדול רבי משה בראנסדארפער שליט"א מגדולי פוסקי דורינו ובעל שו"ת היכל הוראה * יו"ל ע"י איגוד הרבנים תלמידי "היכל הוראה"

גליון מז * פרשת תצוה תשפ"ד

בין כותלי ההיכל

יום ג' כ"ז שבט

נשאל היום בין כותלי ההיכל מהרבה מתושבי ירושלים ועוד מקומות מבני הכוללים ובתי מדרשות וממתפללי השטיבלאך וכן מאנשים פרטים בבתים, מחמת ריח רע שהתפשט במקומותיהם בהרבה אזורים שבהם יצאו אלפי בני ישראל למחות על דבר ניתוח שלאחר המות רח"ל, שרצו לנתח גופת חבור שהלך לעולמו ע"ה והשלטונות שונאי הדת היכו ללא רחם זקנים וצעירים טף ונשים, ולא נחה דעתם עד שהביאו מרכב שיש עליו מיכל גדול של מים באושים מאד הנקרא "בואש" שהוא תרכובת של חומרים כימיים שבהרכבתם הם יוצרים ריח רע מאד, והתיוז הבואש ברחובה של עיר על כלל הציבור המוחים והריח הזה התפשט לתוך בתי כנסיות ובתי מדרשות ושיטיבלאך וכוללים ובתים פרטיים, והריח הזה הוא קשה מנשוא. והרבה פנו בשאלה הנ"ל לדעת המעשה אשר יעשו אם מותר לברך ולהתפלל או ללמוד תורה כל אחד בביתו או בכוללים או בשטיבלאך שהריח הרע מתפשט אל תוכם.

והורה מוריניו הרב שליט"א ל"בתי מדרשות ושיטיבלאך שמתפללים שם" שאסור להתפלל, שהאמנם שמעיקר הדין היה מקום לומר שמותר להתפלל הדוה כמו שכתב המשנ"ב (סי' עט סק"ג בשם החיי אדם) דריח רע היינו שנקרא צואה הוא רק דבר שנסרח מחמת עיפוש וכדומה, ואילו הבואש הרי אין לחשבו כצואה דהוא ריח שאין לו עיקר, אולם כל זה בתפילה כנגד הריח רע דאז יש חילוק בין ריח שיש לו עיקר לריח שאין לו עיקר, אבל בריח רע שאין לו עיקר והוא מרגיש באפם את הריח הרע ודאי אסור לו להתפלל כמו שכתב המחבר בסי' עט ס"ט לגבי הפחה דלקרות קריאת שמע אסור עד שיכלה הריח ולפי"ז כל זמן שמרגישים הריח רע של הבואש אסור להתפלל.

והעצה לזה נתן מורנו הרב שליט"א, שיפזרו מטהר אור במקומות שמתפלל שם או שניח טבק באפו [ועצה זו יותר טובה מהעצה של מטהר אור שריחו מתנדף במהירות] שהריח הטוב של הטבק יתגבר על הריח רע של הבואש ואז מותר לו להתפלל ולברך לתחילה. [ועיין עוד מש"כ בענין זה ב"היכל הוראה" ח"ה הוראה ט באחד שהוא רגיש לריחות ומביא שם בשם הנ"ל יקיים עצה זו].

ברם, "לגבי בני הכוללים ומקומות שלומדים תורה" הורה מוריניו הרב שליט"א שיכולים להמשיך בתלמודם, ואין צריכים לפזר ריח טוב וכדומה שהרי בריח רע שאין לו עיקר לא גזרו עליו בתלמוד תורה עיין מש"כ המחבר (סי' עט ס"ט) ובמשנ"ב (שם ס"ק ל), ועיין עוד במג"א (שם סק"ו) דאפילו אם לומד יחידי ויכול לצאת למקום אחר גם כן אין צריך לצאת וכן הכריע בשו"ע הרב (סי' עט ס"א) להלכה שלא גזרו על תלמוד תורה בריח שאין לו עיקר.

ולאנשים פרטים שיש להם ריח בבתים" הורה מוריניו הרב שליט"א, שאם בני הבית רוצים להתפלל או לברך שיעשו העצה האמורה לעיל, ואם רוצים ללמוד תורה יכולים ללמוד, וטוב להדגיש לבני הבית מטעם חינוך הבנים והבנות שיח"י שכל דין זה אמור רק בבואש והדומה לו, אבל לא בשאר ריחות רעים שיש להם עיקר (כגון טיטולים וכדומה) שדינם אחר ולא יבואו ח"ו לברך ברכות לבטלה.

פסקי דינים מתוך שאלות ותשובות שעלו על שולחן ההיכל לפני מוריניו הרב שליט"א

מעיל צמר שהכובע שלו מפשתן ומחובר על ידי רוכסן, אם יש לחשוש לאיסור שעטנז

מעיל שעשוי מצמר, ויש לו כובע שעשוי מפשתן והוא מחובר אליו ברוכסן, אין צריך לחוש בזה לאיסור שעטנז, כיון שחיבור ע"י רוכסן אינו חיבור¹.

להזכיר "יעלה ויבוא" בברכת המזון כשהתפלל מעריב במוצאי ר"ח מבעוד יום ואח"כ אכל סעודה מבעוד יום

התפלל ערבית של מוצאי ראש חודש מבעוד יום ואחרי מעריב אכל סעודה, שעדיין הוא מבעוד יום, מכל מקום לא יזכיר "יעלה ויבוא" בברכת המזון, דאחר שכבר עשהו חול בתפלתו ואינו כבר ר"ח אצלו².

הנוהג כשיטת ר"ת אם יכול לקדש הלבנה קודם זמן לילה לר"ת

הנוהג כשיטת רבינו תם במשך כל השנה כולה, מכל מקום יכול הוא לקדש הלבנה אחר זמן הגאונים אף שעדיין יום הוא אליבא דרבינו תם. והטעם, כי כל מה שאמרו שאין מקדשים הלבנה אלא בלילה הוא משום שאז נהנין מאורה, ואם יכול להנות מאורה שפיר יכול לקדש הלבנה, וכאן בארץ ישראל כידוע שזמן קצר לאחר השקיעה כבר רואים הלבנה והכוכבים ונהנים מאור הלבנה, ואף דלדידיה עדיין חשיב יום מכל מקום סוף סוף יכול להנות לאורה ושפיר יכול לברך עליה³.

1. בנימוק הדבר כתב מוריניו הרב שליט"א בשו"ת היכל הוראה (ח"ד הוראה קכט), שכן עולה מדברי הרמ"א בשו"ע (יו"ד סי' שס"ג א) וז"ל: וכן מותר לחבר בתי זרועות של צמר שיש בהם קשרים, או קרסים בבתי נפש של פשתן שיש בו נקבים, ומכניסים הקשרים או הקרסים תוך הנקבים, הואיל והם רפויים ויכול להוציאן משם באצבעו וא"צ לקרוע הנקבים, אע"פ שמתניין כך תמיד. אבל אם הם אדוקים כ"כ שא"א להוציאן משם בלתי קריעת הנקבים, הוי חבור ואסור. עכ"ל. חזינו מדבריו דבנדון דידן כיון שמחובר ע"י רוכסן לא מקרי חיבור כיון שאפשר בנקל להפריד הכובע מהמעיל, ע"כ אין לחוש בזה לאיסור שעטנז.

2. כן השיב מוריניו הרב שליט"א בשו"ת היכל הוראה (ח"ד הוראה מד) לשואל שאירע לו עובדא זו מחמת איזהו סיבה, והוא ע"פ דברי המג"א בסימן ת"ט סק"א, ועיין עוד במשנ"ב שם (סק"ב). אמנם תמה השואל, שהרי סוף סוף החמה עומדת ברומנו של רקיע ולמראה עינים יום גמור הוא. ובאמת אינו כן שכל שעשהו לילה אינו יכול להחזיר את המצב ליום כי אי אפשר להחזיק החבל בשני ראשיו, וכן מבואר בשו"ע (יו"ד סי' שעה סעי' יא) דמי שהתפלל מעריב ועדיין הוא יום ושמע שמת לו מת רח"ל, יש מי שאומר שמונה מיום המחרת ואותו יום אינו עולה לו למנין ימי השבעה, אמנם לגבי קביעת יום היארצייט לעולם חשיבין ליממא ביום שעבר, כמובא בפתחי תשובה (יו"ד סי' שעה בשם תשובת חינוך בית יהודה סי' פא).

והוסיף מוריניו הרב שליט"א, דהנה כלל זה שלאחר שהתפלל מעריב כבר אצלו לילה, זהו כלל גדול בהרבה מקומות, ולדוגמא, אצל נתינת גט לאשה צריך שיהיה מבעוד יום, משום דנתינת הגט הוי כמו דין ואין דנין בלילה (כמבואר בשו"ע אבע"ז סי' קכג ע"ה ובבית שמואל שם סק"ט) וחלקת מחוקק (שם ס"ס י"ד), ובאופן שהמגרש התפלל ערבית מבעוד יום או שהקהל כבר התפללו ערבית, אף שעדיין היום גדול אינו יכול ליתן את הגט, כי כבר לילה אצלו ואין דנין בלילה, וכאמור גט הוא כמו דין דכן הוא בגיטין.

3. על אודות מה שנשאל מוריניו הרב שליט"א (ח"ד הוראה מז) השיב, דהנה כתב הרמ"א באו"ח (סי' תכו סעי' א) ואין לקדש החדש אלא בלילה בעת שהלבנה זורחת ונהנין מאורה. ובמשנה ברורה (סי' א) כתב, דהיינו בעת זריחתה ניכרת ע"ג קרקע וכ"ה לשון הערוך השולחן (סעיף ה') ואין לקדש הלבנה אלא בלילה ממש בשעה שהיא זורחת ונהנין מאורה ולא קודם הלילה דבעינן שתהא זריחתה ניכרת על הארץ והיינו שיש ממנה צל, ע"כ.

ומש"כ המשנ"ב בסק"ב דמה שכתב הרמ"א שמקדשין הלבנה בלילה, הכוונה היא לאפוקי בין השמשות שהלבנה נראית קצת ועדיין הוא יום. נראה מדבריו דלאו משום שמצות קידוש הלבנה אינה נוהגת אלא בלילה וכל זמן שעדיין הוא יום אפילו אם הלבנה מאירה אין לקדש עליה, אלא משום דביום אינו ניכר משום שרגא בטיהרא מאי אהני, והוא כתב דבריו במקומו בחו"ל ששם יש שהות גדולה בין השקיעה לצאת הכוכבים, אבל כאן בארץ ישראל שהוא זמן קצר וניכר מיד אחר זמן הגאונים שהוא לילה שפיר מצי לקדש הלבנה בשעה זו, [ועיין במשנ"ב (סי' רלג סק"ד) ובשער הציון (אות כ'')] ועיין לבוש (שם סעי' א). וא"כ זמן ביה"ש לר"ת שכבר הלבנה מאירה וניכרת, שפיר יכול לקדש הלבנה.

[ובשו"ת גור אריה יהודה (או"ח סי' קמד) כתב דמשחשיכה אף שעדיין אינו לילה מותר לקדש הלבנה וראיה מרש"י (שמות י"ב, ב) שכתב, החדש הזה לכם נתקשה משה על מולד הלבנה באיוז שיעור תראה ותהיה ראויה לקדש, והראה לו באצבע את הלבנה ברקיע, ואמר לו כזה ראה וקדש. וכיצד הראהו, והלא לא היה מדבר עמו אלא ביום וכו', אלא סמוך לשקיעת החמה נאמרה לו פרשה זו, והראהו עם חשכה. הרי שראיה לעת חשיכה דהיינו בבין השמשות חשיב ראייה וה"ה לענין קידוש הלבנה חשיב ראייה, ע"כ. ובאמת דיש מקום לעיין בזה דהא התם בזמן הראיה הוא יום דאי לאו הכי הא לאו זמן של קידוש החודש הוא ואילו הכא בעינן שיהיה זמן זה נקרא לילה, ויל"ע].

מילי דהוראה

וכשגברו מרדכי ואסתר לא עיברו אותו השנה כדי שיארע חדש המלחמה בחדשו של מרע"ה ועל כן הוצרכו לעבר שנה האחרת ועשו ימי שמחה בשני ואסרו הספד בראשון כי שניהם גורמים, אמנם העיקור בשני משום מסמך גאולה לגאולה וק"ל, ע"כ.

ולפי"ד מרן החת"ס שפיר יש לנהוג באדר ראשון בשני הימים דרך משום מסמך גאולה לגאולה תיקונוהו בשני אבל מעיקרא היה צריך להיות באדר ראשון. והנה משלוח מנות הוא חלק ממצות המשתה ושמחה כידוע ומצאנו לגבי פורים המשולש כתב המשנה ברורה (סימן תרפ"ח ס"ק י"ח) בשם הירושלמי דשילוח פורים המנות הוא ביום א' בשבת אמנם המהר"ל חביב האריך להוכיח דבבלי שלנו אין סובר כן ודעתו שהסעודה היא בשבת ועשה כן מעשה בירושלים וגם משלוח מנות בשבת כי המנות הם מהסעודה. והרב"ז ח"א סימן קמ"ז פסק כהש"ע דשילוח המנות הוא ביום א', עכת"ד המשנה ברורה.

אמור מעתה אם משלוח המנות הוא חלק מחיוב המשתה ושמחה (עיין כתב סופר על התורה סוף פרשת תצוה) למ"ד דפורים קטן נוהג גם ביום ט"ו א"כ גם יש ענין לקיים מצות משלוח מנות גם ביום שבת קודש, ולכן הוסיף מורינו הרב שליט"א ודאי שאין זה הלכה קבועה וגם אינו מנהג [שהרי גם כשחל פורים דמוקפין ביום השבת אמר אאמ"ר מרן הקנה בשם שלא זכור לו ששלחו משלוח מנות - עיין פסקי בושם פכ"א סל"ח - וק"ו בפורים קטן דמוקפין שחל בשבת ודאי אי אפשר לקבוע כמנהג] ומ"מ אפשר שיש בזה ענין ואם רוצה לנהוג כן תבא עליו ברכה.

אודות מה שנשאל מורינו הרב שליט"א מאחד שבימים אלו אחר כניסת חודש אדר ראשון שם לבו שיום י"ד דהיינו פורים קטן דפרזים יחול ביום ו' ואילו פורים דמוקפין יחול ביום שבת קודש ושואל אם יש ענין גם לקיים מצות משלוח מנות ביום השבת ט"ו אדר ראשון [כמו כשחל פורים דמוקפין בשבת (פורים המשולש) דיש פוסקים שמקיימים משלוח מנות].

ואמר לו מורינו הרב שליט"א שהן אמנם לא מצא מי שידבר בזה ויותר מזה כבר נחלקו הפוסקים אם פורים קטן נוהג גם בפורים דמוקפים דפסק המשנ"ב (סי' תרצו סק"ד) דמה שכתב הרמ"א (סי' תרצו ס"א דיש אומרים שחייב להרבות במשתה ושמחה גם ביום י"ד [והגם שכתב שם הרמ"א דאין נוהגין כן מ"מקצת משתה ושמחה נוהגים] כוונתו לאפוקי ט"ו אף לבני הכרכים כמו"ש שם המשנה ברורה (סק"ד בשם הפרי מגדים) - אולם באליה רבה שם (אות ב) כתב וז"ל: להרבות בהם וכו'. משמע אף בט"ו, וכן משמע במנהגים [סוף מנהג פורים]. אבל לשון רמ"א ומכל מקום חייב להרבות ב"ד וכו', משמע אבל לא בט"ו. ואפשר שנכלל במה שסיים וטוב לב משתה תמיד [משלי טו, טו], ע"כ. רצונו לומר דאף לדברי הרמ"א יש ענין להרבות במשתה ושמחה ביום ט"ו לחודש אדר הראשון.

ובאמת כתב החת"ס בשו"ת (ח"א סימן קסג) בשם הירושלמי דהמן הפיל פור הגורל על יום יד בחודש אדר ראשון שלא תגן על ישראל זכותו של משה רבינו ע"ה שנולד ביום ז' אדר אלא שקבעוהו באדר שני משום מסמך גאולה לגאולה

הלכה והוראה בישראל

תשובה להלכה ממורינו הרב שליט"א לגבי בדיקת צהבת לתינוק בשבת ע"י עכו"ם לצורך מילה ליום שמיני שחל בשבת ודעת מרן רבינו הקנה בשם זי"ע שאין להרבות בבדיקות להתינוק אפי' בחול משום דהקטנים לאו בני מחילה

קיום מצוות מילה לא גרע מתועלת רפואתו או רפואת זולתו אפי"ה אין שום ראייה משם לנידון דידן משום דקטנים לאו בני מחילה נינהו וא"כ אין רשות לא לאבי אע"פ דהמצוה מוטלת עליו למולו וכש"כ להמוהל לחבול בלא רשותו, משא"כ בגדול שהוא בן דעת דבני מחילה נינהו וכיון שהוא לתועלתו וברצונו הגמור מותר לחבול בו לתועלתו ופשוט הוא.

הנלענ"ד כתבתי וחתמתי שמי מאיר בראנדסדארפער, עכ"ל.

שוב עלה ברעיוני דברי אאמ"ר מרן הקנה בשם זצוק"ל בפנקסו פנקס הקנה בשם (עדיין בכת"י פסק קמב) שלדבריו ודאי שאין מקום לעשות הבדיקה בשבת אפילו על ידי גוי שהרי גם בחול לא היתה דעתו נוחה מלעשות הבדיקות דחשש לחבלת התינוק שהוא אינו בר מחילה וז"ל אאמ"ר זצוק"ל שם:

יום א ואתחנן ו' מנ"א תש"מ לפ"ק ... הנני בזה על דבר הנהוג אצל המוהלים שבהיות התנוק לפני מולו צהוב על פניו או על גופו הם אומרים לבדקו לראות את גובה הבילורובין כדי לברר אם מותר למולו אם לא. ולענ"ד יש לפקפק בזה דמי התיר להם לחבול בהתינוק כדי לדעת אם למולו או לא דממ"נ אם מצד מראיתו וחזותו אין שום חשש למולו א"כ בודאי דאין שום צורך ותועלת בהבדיקה ואם מצד מראיתו וחזותו יש להסתפק אם למולו ורוצים לבדוקו כדי לברר ספקם בזה דהיינו אם יתברר להם ע"י הבדיקה שהבילורובין הוא נמוך אצלו ואין חשש למולו לדעתם אע"פ שעדיין ניכר קצת ירקות בפניו או בגופו, מ"מ מי התיר להם זה והיכן מציינו חיוב כזה שיהיה מותר וכש"כ שיהיה חייב לחבול את התינוק כדי למהר את מילתו וע"כ דבכה"ג צריך להתמתן עד שיצא הספק מלבם ויחזור מראיהו כמראה שאר הילדים הבריאים ואז ימולו אותו.

ודבר פשוט הוא דאף לפי מה שהעליתי למעלה להתיר לחבול בעצמו לתועלת זולתו (שם בפנקסו [פסק קמ"א] שהתיר לאדם לעשות בדיקות לעצמו אף על פי שהוא חובל בגופו) וכש"כ דשרי לתועלת עצמו א"כ אף אם נאמר דכדי למהר

יום שישי כג שבט תשפ"ד
בבי מדרשא היכל הוראה ירושת"ו
אודות מה שנשאלתי היום מאחד שיום השמיני ללידת בנו שיח' הוא למחרת ביום השבת אלא שבבדיקת צהבת שעשו לו עמדה הצהבת על 15 ובמקרה כזה עושים בדיקה ביום המחרת דהיינו ביום שבת קודש ואם הצהבת היא במגמת ירידה אפשר למול אותו בזמנו והוא שואל אם מותר לעשות הבדיקה בשבת על ידי גוי שהרי המילה עצמה דוחה את השבת ואולי גם הבדיקה מותרת בשבת עכ"פ ע"י גוי כדי לעשות הברית בעתו ובזמנו ביום השמיני. והנה דין זה לכאורה הוא משנה מפורשת בשבת (קל א) שנחלקו רבי אליעזר ורבי עקיבא לר"א כל מכשירי מילה מותרים לעשותם בשבת ולר"ע כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת ומלאכה שאי אפשר לעשותה מערב שבת מותר לעשותה בשבת, עכת"ד המשנה. מעתה בדיקה זו הרי אי אפשר לעשותה מערב שבת ושפיר מותר לעשותה בשבת אפילו על ידי ישראל.

אולם אי אפשר לומר כן שהרי בכל מילה שאפשר לעשותה בשמיני הילד הוא בר חיובא ושבת ניתנה לידחות אצל מילה ולכן כל מכשירי המילה שאי אפשר לעשותן מערב שבת מותר לעשותן בשבת (כמובא בפוסקים) אולם בנידון דידן הרי ספק אם הילד הוא עצמו בר חיובא שהרי על הצד שהצהבת עדיין במקומה עומדת או שעלתה אינו בר חיובא כלל ולברר אם הוא בר חיובא אם לא, על דבר זה אין השבת נדחית אצלה. ועל כן הוריתי לו שאסור לעשות הבדיקה ואפילו על ידי גוי.

הפקדון: "אאמ"ר" 053-33105646

זמני קבלת קהל במרכז "היכל הוראה" בירושלים רח' זוננפלד 3 טל' 02-5322775

מוצש"ק ומוצאי יו"ט מחציה שעה אחרי זמן ר"ת למשך שעה	שבת ויו"ט משעה קודם השקיעה עד רבע שעה קודם השקיעה	ערש"ק וערב יו"ט לפנה"צ 1:00 עד 11:00	א-ה מהשעה 10:00 לפנה"צ עד 9:00 בערב רצוף
--	---	--------------------------------------	--

ע"פ תקנת רבינו מרן ה"קנה בשם" זי"ע שאלות דחופות או שאינה סובלת דיחוי, בכל עת וזמן בימים ובלילות.

בית בני הרומ"ץ
הרה"ג שמעון עוזר בראנדסדארפער שליט"א כמה דקות מההיכל רחוב רבינו גרשום 5 [כניסה א' קומה 2] י-ם פל' 0527455774
בית מורינו הגאב"ד שליט"א
מעל בנין היכל הוראה
טל' 05370033-02 פל' 053-3111159

איגוד הרבנים תלמידי היכל הוראה בארדה"ק העונים לשואלים דבר ה' זו הלכה

יחשלים	יחפה
בית שמש	קרית ספר
ביתר	כתמיאל
בי ברק	טבריה
טל סטון	צפת
אשדוד	אור הגנוז
חצור	נוף הגליל
תעננה	